

XIII.FORFEST 2002 patřil k zatím nejúspěšnějším ročníkům. Opět trval týden, ale měl svůj divadelní předvečer v podobě uvedení komorní opery Endymio skladatele Tomáše Hanzlíka. Koncerty, kterých bylo třináct, doprovázely výstavy moravských výtvarníků Jana Jemelky, Otomara Olivy a Václava Vaculoviče. Jako teoretická součást festivalu se uskutečnila konference na téma "České hudební prostředí v mezinárodním kontextu".

ZPRÁVY O AKCÍCH FESTIVALU

PROBUZENÝ „ENDYMIO“

Tomáš Hanzlík – olomoucký hudební skladatel, organizátor, dirigent – osoba velmi všestranná, je patrně velkým obdivovatelem baroka. Je to zřejmě především z jeho organizování festivalu BAROKO v Olomouci, z jeho badatelské činnosti směřující k znovuoživení dochované barokní hudby ale v neposlední řadě i z Hanzlíkovy kompoziční tvorby. Komorní opera „Endymio“ není v tomto ohledu výjimkou. To, co ji řadí k dílům postmoderny, je sice zcela volný ale přece jen barokem silně ovlivněný způsob práce, užitá melodička i harmonie. Tuto skutečnost nezastře ani použití nových nástrojů /např. saxofonu/ nebo nástrojových kombinací, ani užití prvků minimalismu. Přesto je opera silně emocionálně působivá. Nebo právě proto? Nevím. Olomoucký soubor DAMIAN, který ji realizoval, se oproti minulým koncertním a divadelním sezonám opět poněkud rozšířil o nové instrumentalisty a zpěváky /tenor a kontratenor/. Jeho úroveň se rok od roku zlepšuje.

T. Hanzlík: komorní opera Endymio – provedení 22. 6. 2002-20.00 hodin

Salla Terrena zámku Kroměříž

Osoby a obsazení:

Endymio – Jan Míkušek – kontratenor

Diana – Markéta Večeřová – soprán

Aurilla – Jana Synková – alt

Thyrus – Marcel Harvánek – tenor

Sylvanus – Pavel Maška – bas

Amor – Matěj Klapetek – tanec

Chorus Mauritiensis – sbormistr – Tomáš Klásek

Nasrudování a režie – Tomáš Hanzlík

VOX IUVENALIS – SBOR VYSOKÉ UMĚLECKÉ ÚROVNĚ

Břeňský smíšený sbor studentů vysokých škol VOX IUVENALIS vedený sbormistrem Janem Ocetkem zvolil pro zahajovací koncert festivalu velmi náročný program. Jeho těžisktem byla dvojsborová „MISSA“ švýcarského skladatele Franka Martina. Až k ní gradoval výkon sboru přes další obtížnou ale krásnou kompozici současného českého autora Jiřího Temla „CREDO“. Temlovo „Credo“ není liturgickou skladbou. Je psáno na verše básníka Jana Tůmy. Působivost básnické předlohy i jejího hudebního ztvárnění je zcela nevšední. Kompozice náleží jistě k nejzávažnějším duchovním vokálním skladbám soudobé české hudby.

V programu jí předcházela „MISSA BREVIS“ Zdeňka Lukáše. Skladatel Z. Lukáš má velký dar šťavnaté melodičky a pozoruhodné radostnosti, již můžeme objevit v jeho skladbách. Tyto dva rysy jsou patrné i z jeho „Krátké mše“. Před koncertem byla provedena ještě jednou při nedělních večerních bohoslužbách v chrámu sv. Jana Křtitele s velkým úspěchem u prostých posluchačů. Taková provedení přesvědčují o tom, jak by bylo možné zvýšit uměleckou hodnotu bohoslužeb, jestliže bychom byli

odvážnější ve své důvěře současné kompoziční tvorbě a náročnější na její kvalitu

i kvalitu provedení. Bůh dal člověku dar nad všechny dary- život Svého Syna. Je na člověku, aby na to odpověděl nejcennějšími plody úrody lidského umění.

Koncert sboru VOX IUVENALIS : 23.6.2002 – ve 20.00 hodin
v chrámu sv. Mořice v Kroměříži

Sbormistr – Jan Ocetek
Sólista - Michal Vojta – tenor

MUTSUKO AIZAWA – POZDRAV ZE ZEMĚ VYCHÁZEJÍCÍHO SLUNCE

Temperamentní postavička Mutsuko Aizawy provázela festival už daleko dřív než je u sólistů běžné. Objevila se v Kroměříži spolu s aktéry Medkových „Ohňů“ v čase jejich přípravy na představení v exteriérech Podzámecké zahrady. - Malá, subtilní, úslužná a neobyčejně milá Mutsuko s velkým, těžkým kufrem plným bicích nástrojů. Trpělivě čekala na chvíli, kdy pro ni z Brna přivezou marimbu, aby mohla na ní zkusit pro pondělní vystoupení. Dočkala se až v pondělí v poledne. Hbitě sestavila nástroj dohromady a

v tu chvíli se z nenápadné dívky stal suverénní japonský samuraj. Pochopitelně ne ideou, ale silou. Kolemstojící a později všechny posluchače omračovala svou výbušnou expresivitou a zároveň ukázněností výkonu /jaká se vidí zřídka/, naprostou přesností každého úderu a nevídanou fyzickou výdrží.

K spolupráci na programu přizvala českého perkussionistu Tomáše Ondrůška. Přednesl ve světové premiéře skladbu Petra Pokorného „Tichá hudba pro vlahé letní noci“. Nálada skladby ostře kontrastující s předchozím programem tichými pianissimy a prodlevami mezi údery skvěle podtrhla realitu prostředí a času harmonicky korespondujících se zvukem.

Téměř symfonický obraz v závěru koncertu – skladba TRIAX Ivo Medka, v níž se oba bicisté včlenili do obsazení přizvaného brněnského souboru ARS INKOGNITA – korunoval gradující program, který se stal pro diváky a posluchače silným uměleckým zážitkem

Realizace koncertu : 24.6.2002 - 20.00 hodin – Sněmovní sál zámku.

Program: Ivo Medek – MIGRATIONS

Rolf Gehlhaar – LINEAR A

Johannes Fritsch – LITANEI II a ERNSPIN

Iannis Xenakis - PSAPPHA

Petr Pokorný – Tichá hudba pro vlahé letní noci

Ivo Medek - TRIAX

Soubor ARS INKOGNITA – Brno řídil Pavel Šnajdr

„OHŇĚ“ - BLÝSKÁNÍ NA NOVÉ ČASY FORFESTU ?

Multimediální projekt skladatelské trojice – Markéta Dvořáková, Jan Kaván, Ivo Medek „OHŇĚ“ sliboval neobyčejnou podívanou a značně novátorský přístup ke kompozici hudby. Jedno ani druhé se nedostavilo. Tomu prvnímu udělalo čaru přes rozpočet počasí, druhému poněkud tradičnější pojetí hudebního proudu než se očekávalo. Mám-li ale být naprosto upřímná, musím připustit, že oba tyto zdánlivě nepříznivé momenty se v dané situaci a podmínkách ukázaly spíš jako klad.

Přesunutím akce z exteriéru Podzámecké zahrady do interieru Sally Terreny

zámku byl sice značně zmenšen prostor pro rozehrání baletní akce. Na druhé straně však právě působivost baletního projevu tanečniců byla obohacena jemnými odstíny mimiky, které by nebylo možné z větší dálky sledovat. Balet se tak nestal jen součástí choreograficky zpracovaného obrazu, ale osamostatnil se jako výrazově nejsilnější složka večera.

Vzhledem k jedinečnosti a neopakovatelnosti akce se i ona záležitost s hudbou ukázala v dobrém světle. Mohla vzniknout jednolitá nahrávka svébytné hudby, která by obstojila jako dílo i bez spoluúčasti jiných medií.

Poměrně nejméně zapůsobil „nejmodernější“ prvek inscenace – videoprojekce.

Možná to způsobuje všednost každodenního posedávání u televize, že použití videa

s nahranými sekvencemi z cizích filmů diváka málo zaujme a slouží snad až příliš přímočaře jen „srozumitelnosti“, pointy celého projektu.

VÁCLAV VACULOVIČ : ZVUKY ZEMĚ

Poetický název pro ještě poetičtější výstavu. Květná zahrada přímo provokuje k výtvarným zásahům. Je útulným exteriérem pojatým velkoryse. Je výzvou, na niž odpovědět může jen tvůrčí čin – Naplnění okamžiku. Vaculovičovy „Zvuky země“ není možné slyšet, ale vidět. Barevné akordy. Souvztažné. Neobtěžené zbytečnými významy. Významné svou ojedinelostí.

-Obrazy vystavené slunci, jejichž vjem pravidelně rytmizuje chůzi.

Když se řekne –výstava -, vybaví se mi většinu dne prázdné sály galerií, jejichž bílé nebo barevně tónované stěny „narušují“ ostrůvky obrazů. -Dobře upravených v liché naději na prodej. Po čase na ně sedá prach a jsou stále opuštěnější.

Vaculovičem zprostředkovaný jemný dotek přírody a obrazu, který trval jen pár hodin, uchoval si v mé paměti pel dojmu podobného vzpomínce na první schůzku. Obraz jakoby na chvíli spočinul na místě, které je tu pro něj už odedávna.

Duchovní tematika Vaculovičových obrazů není prvoplánová. Zachytit ji může jen ten, kdo se u každého obrazu zastaví a dovolí si sám sobě se otevřít. Pak pocítí, že obraz před ním mluví jazykem jeho vlastní duše. Ne každé dílo má tuto vlastnost. Některé je samo sobě hádankou. Uzavřené a neproniknutelné - nic neotevřít. Ani tajemstvím není. Ale tajemství je v bohoslužbě i v umění cosi podstatného. Vaculovič svým dílem pomáhá objevovat s m y s l tajemství.

Realizace výstavy-projektu 25.6.2002 - Květná zahrada v Kroměříži.

FRANTIŠEK EMMERT A JAN GROSSMANN

Tato jména už v současném duchovně orientovaném kompozičním prostředí zdomácněla. Oba autoři „odlišní přístupem k tvorbě, mají přece jen něco silně společného. Směřování jejich tvorby do spirituální oblasti je v souladu s celoživotní názorovou orientací. Oba svou vírou žijí /každý osobitě/, proto to, co píší, přesvědčuje, působí silně a nehledané, byť až za prahem prvního povrchního poslechu.

Emmert je bytostně polyfonik - pracuje ve svých vokálních i komorních skladbách

s předivem hlasů, které zdánlivě nepřináší výrazné melodické myšlenky. Jeho hudba zcela přirozeně plyne k výrazovým dominantám kompozic, aniž se vyčerpává na zbytečných náznacích dílčích vrcholů. Je věčná, jakoby všední, ale při druhém-třetím poslechu ji posluchač vnímá stále s větší chutí. Nabývá pro něj nečekaných významů a setrvává v jeho vědomí jako pocit přiblížení k zásvitu krásy.

Grossmann je lyrik směřující k dramatickým řešením. Nemá nouzi o nosnou melodickou linku a doveje ji v kompozici využít s citlivým pochopením vůči posluchačově tak často okolím zraňované psychice. Napojit se vnímáním na jeho hudbu mi připadá snazší než u Emmerta. A přesto první výrazný dojem ze skladby jejím opakovaným poslechem nevyprchává. Přes bohaté použití kontrastů má jeho hudba jakýsi jemně konejšivý účinek, což je u současné tvorby dosti překvapující aspekt.

Autorský koncert obou skladatelů se uskutečnil 25.6.2002 v 17.00 hodin v Sněmovním sále arcibiskupského zámku

Program: František Emmert – Otče náš /pro smíšený sbor a capella/

Sonatina pro housle sólo

7. sonáta pro klavír

Magnificat /pro dětský nebo ženský sbor/

Jan Grossmann - Koncert pro harfu a orchestr

Oblouk /skladba pro housle a klavír/

Klarinetový kvintet

Solisté: Jarmila Havlíková, Eva Tesařová – klavír, Zdenka Vaculovičová-housle.

Skladby 4. 1,4, 5 a 7 zazněly ze záznamů na zvukových nosičích.

DUO DOLEŽAL – BARTOŇ. DVA JAKO JEDEN

Klarinetista Kamil Doležal a klavírista Hanuš Bartoň jsou naprosto sehraná dvojice interpretů, z nichž každý je vyhraněnou osobností nejen ve vztahu k nástroji, ale ke komplexnímu zásahu, jakým se hudba vrývá do života každého z nich a proniká až k samému jádru bytosti. Jen velmi povrchní pohled na tuto skutečnost zprostředkovává suché konstatování, že interpretační činnost navazuje u Bartoňe na působnost skladatele a u Doležala na práci vynalézavého hudebního organizátora. To, v čem jsou jedineční, je ještě trochu jině. Doležal a klarinet – to je jediná, nerozdělená skutečnost. Ya tím co Bartoň působí dojmem, jako by přistupoval ke klavíru v úloze diskutujícího s inteligentním partnerem. Ta „hudební diskuse“ se odbývá jaksí na „vysoké úrovni, kam ne každý může mít namířeno. Je v ní vážnost i humor a cosi nenapodobitelně klukovského.

Dlouholetá zkušenost obou s prováděním nové hudby dává i posluchači pocítit něco z jistoty jejich hodnot a ze vzrušujícího pocitu objevitele, který se dokonale ztotožnil se svým objevem. Výrazové nuance uváděných skladeb okouzlují svou bohatostí, rozmanitostí a lehkostí s jakou je jich zdánlivě dosaženo. Dynamický rejstřík jakoby neměl hranic. Obzvláště ve směru klarinetových pianissim, pohybujících se na samém prahu slyšitelnosti.

Festivalový koncert 25.6.2002 - 20.00 hodin - Sněmovní sál arcibiskupského zámku.

Na programu : Morfia Pert – LUMINOS op.16

Svatopluk Havelka – Rozhovory duše s Bohem

Josef Adamík - IL RITORNO

MANŽELÉ JELÍNKOVI / KONTRABAS, KLAVÍR /

Udivili zajímavě voleným programem a osobitým přístupem k interpretaci. Kontrabas Miloslava Jelínka přesvědčuje, že nestojí vůbec v pozadí za zvukem violoncella. Zpěvný i dramatický, něžný i robustní. Marcela se projevuje střídměji. Je ve hře velmi přesná. A oba spolu dovedou zaujmout, protože je jim hudba řečí přirozenější než slova.

V programu dominovaly skladby brněnských autorů / Matys. Emmert, Štědroň / – Štědroňův vtip, Matysova zpěvnost a Emmertova stavební logika. Emmertovo DUO bylo horoucí i vzletné. Matys vtiskl oběma sólovým nástrojům osobitost, použil je nápaditě, s noblesou sobě vlastní. Štědroň pevně stavěl na kontrastech.

Programová vzpomínka patřila i Milošovu učiteli M. Gajdošovi a slovenskému skladateli Ladislavu Kupkovičovi. Ten na Moravě zaujal již v šedesátých letech svými antigardními výboji. Tentokrát se ale projevil v naprosto jiné poloze – jako lyrik ve svém obratu podobný možná trochu Pendereckému.

Konání koncertu 26.6.2002 v 17.00 hodin v Sněmovním sále kroměřížského zámku.

Program: František Emmert – Duo pro kontrabas a klavír

Jiří Matys - Přátelské skicy pro klavír

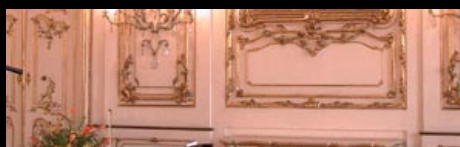
Jiří Matys - Hudba pro kontrabas sólo

Miloš Štědroň - Scherzettí cervetti

Miloslav Gajdoš - Čtyři reflexe /solo-kontrabas/

Ladislav Kupkovič- Sonáta – „Smuteční hudba“

/věnováno památce O.Badily/

NÁVRATY DANIELA KESSNERA

Manželé Dolly a Daniel Kessnerovi se na festivalu objevili poprvé v r. 1998. V tomto roce si vzali roční dovolenou a odcestovali z USA do Evropy ,aby uskutečnili koncertní turné,při němž se uplatnili jako komorní duo /flétna,klavír/.Vystoupili na řadě koncertů i na některých evropských festivalech.Forfest byl jedním z nich.Jejich kroměřížský program byl tehdy velmi dlouhý.Ale obecenstvu to vůbec nevadilo.Mezi realizovanými skladbami zazněly i dvě Danielovy. Zaujaly.Začalo se mluvit o plánu autorského koncertu na Forfestu 2000.A ten se opravdu v Kroměříži o dva roky později uskutečnil.Mimo jiné kompozice zazněla na něm světová premiéra kantáta „IN THE CENTRE “.Koncert točila ČT Ostrava. V noci po něm pak ještě vznikla studiová nahrávka interpretovaných skladeb /Studio PELI /,která vyšla v r. 2002 v USA na CD.

V letošním roce se Kessnerovi vrátili na Forfest potřetí – premiérou Danielovy kantáty „ON A MOUNTAIN“ /pro smíšený sbor,sóla sopránu a barytonu s doprovodem varhan/.Kompoziční styl této skladby je už osobitější,celek prokomponovanější.

Mimo této kompozice,provedené na závěrečném festivalovém koncertě,přivezli Kessnerovi k prvnímu provedení také skladbu „STREAM“ /pro různé druhy fléten a cembalo/ a duo pro basovou flétnu a violu s názvem „NUANCE“.Kompozice zazněly na samostatném večeru spolu s díly českých autorů – Jaroslava Ježka a Bohuslava Martinů.

„NUANCE! – koncert 27.6.2002 – 20.00 hodin v Sněmovním sále zámku.

Na programu : Bohuslav Martinů - Promenády

Jaroslav Ježek - Duo pro dvoje housle

Daniel Kessner - Nuance

Bohuslav Martinů - Sonáta z r.1936

Účinkovali : Dolly Kessnerová /klavír a cembalo/,Daniel Kessner /flétny/,

Zdenka Vaculovičová,Marta Zaoralová /housle/.

FRANCOUZSKÉ „TRIO ALIENOR“

Trio ALIENOR tvoří flétnistka Atarah ben Tovim,sopranistka Stella Maris a klavírista Patrick Hilliards.Atarah souboru dominuje kvalitou hry i chováním..Je suverénní,srdečné,velkorysá i přitažlivě důvěřivá.Její muzicírování ale občas vyběhne z mezí čisté linky uváženého výběru programu.Možná že na programové improvizaci participují i další členové tria včetně milého hosta souboru – flétnistky Michaely Slavíkové.Sympatickým rysem ansámblu je jeho věrnost uvádění současné české hudby.Pozoruhodná je i souhra a kvalitativní vyváženost.Stellin vysoký soprán má krásnou barvu,hutnost,zvukovou zář.Patrick citlivě doprovází.Program Alienoru byl značně dlouhý a náročný.Obsahoval nejvíc premiér ze všech festivalových koncertů.Jeho samostatnou kapitolou tvořil vstup dalšího hosta,jímž byl český klavírista profesor pražské konzervatoře a skladatel Martin Vojtíšek.Prezentoval na koncertě obě své profese písňovým cyklem „Zahradník“,triem a třemi virtuózními klavírními skladbami.Klavírní party si zde hrál sám.Výtečně.Svým vstupem prokázal ,že je především vynikající sólista,který je ale schopen také zkomponovat životná, emocionální závažná díla.

Koncert 28.6.2002 - 20.00 hodin v Sněmovním sále arcibiskupského zámku.

Program: Miloš Štědroň –písňový cyklus AMOUR DE LONH

Errington - ROUNDEL

Halligan - CHILD'S PRAYER

Martin Vojtíšek - PRELUDIUM, CHORÁL A FUGA

Martin Vojtíšek - dvě části z písňového cyklu „ZAHRADNÍK“

Ibert - INTERLUDES

Ibert - DEUX STELE ORIENTEES

BERHAMI CHASSIDM

Ravel - LA FLUTE ENCHANTEE

Williams - VOCALISE

Lubomír Sluka - SANCTISSIMA

Bernstein - PSALM 23 a SIMPLE SONG from Mass

Fr.Emmert - L' ATOME DE JESUS HOSTIE / 1,5,6 /

Vaculovičová - PÍSNĚ ŠALOMOUNOVY /9,10 /

Halligan - DAWNING

KRZYSZTOF KNITTEL A JEHO SEN O KROMĚŘÍŽI jako jednom z evropských středisek elektroakustické hudby.

Zajímavým programem přispěl do série nočních koncertů polský skladatel K.Knittel.Jeho tvorbě byl věnován páteční koncert v Muzeu . Vystoupilo na něm smyčcové kvarteto z Ostravy, jehož členy jsou nejmladší hráči Ostravské Filharmonie ve smyčcích vedení primáriem J. Černohorským. V jejich provedení zazněla skladba se zajímavým názvem „ DORIKOS“ a smyčcový kvartet z let 1987-88 věnovaný památce za totality zavražděného polského kněze Jerzyho Popielusky. Mezi tyto kompozice vložil Knittel ještě jednu novinku ze své elektroakustické tvorby.

Knittelův kompoziční „jazyk“ působil překvapivě v kontextu programů okolních koncertů. Použití konkrétní a elektroakustické kompozice zaznívá na Forfestu stále ještě zřídka. Takže každé jeho objevení působí neotřele a zajímavě. Přestože nejde o zcela novátorský kompoziční výraz. Bylo tomu i tentokrát. Působivost skladeb umocňovala i soustředěná a velmi pečlivě připravená interpretace mladého kvarteta. Knittel byl s ní velmi spokojen. Nejen s ní. Festival, koncertní prostory města, ojedinělá obrazárna budily jeho neskrývané nadšení. Zejména krásně upravená a na výjimečné malířské hodnoty bohatá zámecká obrazárna se stala středem jeho zájmu v plánech do budoucnosti. Přišel s návrhem, že by se mohla změnit v jedno z nejkrásnějších světových center pro uvádění prostorové elektroakustické hudby.

Realizace autorského koncertu K. Knittela – 28.6. 2002 – 22.00 hod. – Muzeum

KONVERGENCE

Název patří skupině šesti mladých pražských skladatelů. Tedy v současné době „pražských“. Protože všichni v Praze teď studují, či čerstvě studium dokončili. Pokud vím pocházejí však nejméně dva z nich z Moravy.

Dějiny sdružení KONVERGENCE jsou zatím krátké. Myšlenka spolupráce vznikla asi před dvěma lety a její uskutečnění je „staré“ ani ne rok. V Kroměříži se členové sdružení prezentovali programem, který preferoval skladby meditativního charakteru. Možná to bylo ke škodě věci – chyběl kontrast. Byla to na slovo vzatá „vážná hudba“. Ale pokud si vzpomínám, tento projev je věku, v jakém jsou autoři, odpovídající. Uvidíme, zda vzájemné přátelské vazby vydrží i do dalších let.

Koncert Konvergence - 29.6.2002 - 17.00 hod.- Sněmovní sál zámku

Program: R.Pallas Sedm /písní na text F.Garsia Lorcy/

J.Rybář Kvartet “Historie vesmíru”

B.Pavelková Dream a 2

T.Pálka Ukládání

L.Mrkvička Kvartet

O.Štochl Troufalost

Účinkující:Tereza Mátlová – soprán,Helena Velická – violoncello,Petr Hojač – trbka,

Slavomír Hořinka ,Tomáš Pálka – housle, Roman Pallas - klavír,

David Růžička – bicí nástroje,Roman Janků,Ondřej Štochl – violy,

dirigent - Jan Svejkovský

MARAT BISENGALIEV - “ANGLIČAN” Z KAZACHSTÁNU

Závěrečné dny FORFESTU patřily podobně jako v minulých ročnících především zahraničním umělcům a skladatelům.Duo houslisty M.Bisengalieva a klavíristy Johna Lenehana,přicestovalo z Velké Británie.Jeho výkon byl naprosto špičkový.Suverénní techniku a fascinující výraz Bisengalievu doplnil Lenehan úžasnou citlivostí hudební spolupráce,schopností bystře reagovat na jakýkoli sebemenší odstín sólistovy interpretace pojaté svobodně – tvůrčím způsobem.

Po několika úvodních taktch Prokofjevovy Sonáty pro housle a klavír bylo posluchačům jasné,že zážitek z koncertu bude mimořádný.Bohatost barevných

nuance,jistota stavby,vnitřní soustředěnost a harmonie – to pak bylo při veškeré virtuozitě výkonů jednotlivým prvkem celého večera.Z nabídky programu výrazně překvapily dvě novinky z kazašské hudby.Zejména “Folia” kazašského skladatele žijícího v emigraci A.Serkebajeva.

Koncert se konal 29.6.2002 ve 20.00 hodin v Sněmovním sale arcibiskupského zámku.

Program: Sergej Prokofjev - Sonáta pro housle a klavír č.1 op.20

J.MacMillan - Kiss on Wood

H.Brian - Legenda

F.Tarrega - Recuerdos de la Alhambra

N.Milstein - Paganiniana

A.Serkebajev - Folio Verso

Ch.Polyblank - Scherzetto

Ch.Polyblank/ Elgar / - Valse,Polonaise

MAX STERN NA FORFESTU 2002

Přijel do Prahy z Izraele.Jeho jméno jsme poznali poprvé v souvislosti s programem souboru MUSICA GAUDEANS.Protože ne festivalu mělo zaznít několik Sternových kompozic,označili jsme tento vstup jako autorský profil, kterému byla věnována polovina koncertu souboru.Když jsme se dověděli o Sternově pražské návštěvě, pozvali jsme jej i do Kroměříže.Přijel vlakem.

Spokojený, že mimo Prahy cestou poznal i kousek české krajiny.Mluvil o ní nadšeně.Libila se mu i Kroměříž jako festivalové město.Nevelká,malebná,upravená,prosluněná,plná památek.

Holešovští přátelé mu chtěli ukázat synagogu..Zajel do Holešova a vrátil se zářící.Má pro modlitební místa ždů zvláštní cit.Na Forfestu zazněla jeho cyklická kompozice MOZAIKA s podtitulem “Šest synagog (teheránská,severoafriká..apod./ Ta vnímavost nepřekvapuje při Sternově životním postoji.Je silně náboženský,ale ve velmi pozitivním slova smyslu.Střízlivá a hluboká je jeho víra.

Skladatel je původně instrumentalista.Kontrabasista.Že spodním smyčcům rozumí,

přesvědčivě dokázal svými Beduinskými impresemi pro sólové violoncello.Skladba technicky i výrazově náročná ve výborné interpretaci byla přijata s bouřlivým potleskem publika.

Určitě nejde o autora,jehož skladby z programů festivalu vymizí,najdou-li se v ČR pro ně vhodní interpreti.MUSICA GAUDEANS se osvědčila výborně.

MUSICA GAUDEANS

MUSICA GAUDEANS – Praha, Kristýna VALOUŠKOVÁ – soprán

Koncert 30.6.2002 – 17.00 hodin - Muzeum Kroměřížska.

Program: Max Stern - MOSAIC-Six Synagogue Tesserae

Max Stern - Three Terezin Songs

Max Stern - Bedouin Impressions

Max Stern - Song of Hannah

Pavel Ciboch - Legenda o sv.Prokopovi

Vlastislav Matoušek - Cesta prorocství

Pavel Ciboch - Píseň na den Sv.Cecilie

HURNÍCI / ILJA A LUKÁŠ/

Oba skladatelé a oba interpreti.-Otec a syn.Jejich skladby zazněly v podání smíšeného sboru GAUDIUM PRAGENSE,který Lukáš řídí.-Světová premiéra kantáty Ilji Hurníka “Prastaré obrazy” spolu se světovou premiérou kantáty amerického skladatele Daniela Kessnera “On a mountain” spolu s dalšími dvěma kompozicemi Lukáše Hurníka a skladbou Jiřího Temla :Laudetur Jesus Christus – to byl jedinečný posluchačský zážitek,který si nenechali ujít ani vzácní návštěvníci z Arcibiskupství Olomouc – pan arcibiskup Mons.P.Jan Graubner a pan biskup P.Josef Hrdlička

Závěrečný koncert festivalu 30.6.2002 – 20.00 hodin – chrám sv.Mořice

Na programu: Lukáš Hurník - Magnificat

Daniel Kessner - On a mountain.

Jiří Teml - Laudetur Jesus Christus

Lukáš Hurník - Svatovojtěšská hodinika

Ilja Hurník - Prastaré obrazy

Realizace – sbor GAUDIUM PRAGENSE – sbormistr L.Hurník

solisté: Kristýna Valoušková – soprán, Tomáš Krejčí – baryton

FORFEST 2002 V OTÁZKÁCH A ODPOVĚDÍCH

Jak se připravovalo provedení kompozic polského skladatele K.Knittelera ostravským smyčcovým kvartetem,když noty pro kvarteto obsahují jen část celkové podoby děl?Zbytek je svěřen magnetofonovému záznamu, který spouští a zastavuje skladatel,nebo bicím nástrojům,jež autor přivezl do ČR až sám,neboť šlo o speciální bicí.

K. Knittel se cestou z Varšavy den před koncertem zastavil v Ostravě,kde spolu s kvartetem realizovali první společnou zkoušku.Druhá byla v Kroměříži těsně před nočním koncertem,po němž větší část kvarteta odjížděla /po půlnoci/ hned zpět autem do Ostravy.Primárius kvarteta –Jakub Černožský odlétal totiž dalšího dne “služebně” do Thajska.Život muzikantů není lehký a klade I na mladého člověka leckdy nadměrné nároky po stránce fyzické I psychické.

Jsou mladí z Ostravy náhodně složeným kvartetem,nebo budou spolu hrát I dál?

Chtějí společně pokračovat.Dokonce ve spojitosti s kroměřížským koncertem vznikla myšlenka,aby kvarteto přijalo jméno “Dorikos-kvarteto” – na památku polské společně realizované skladby.Její autor s tímto názvem souhlasil.

Jak proběhlo osobní seznámení s izraelským skladatelem Maxem Sternem?

S Prahou bylo dohodnuto,že se Stern vypraví do Kroměříže ve čtvrtek 27.6.,což Praha ještě potvrdí.Skutečnost ale byla jiná.Zpráva žádná.A když se Z.Vaculovičová z UIK ve čtvrtek po poledni telefonicky do Prahy dovolala,bylo jí sděleno,že pan Stern už nejméně 10 minut v Kroměříži je.Následoval dotaz,jak skladatele poznat a pak hned rychlá jízda autem na nádraží.Nebylo možné zmýlit se. -Sedovlasý,robustní,s bradkou zastřiženou do špičky,usměvavý.S velkým cestovním kufrem u nohou.“Mister Stern?”, “Misiz Vaculovičová?”Zamířili k Vaculovičových “forřistovému” autu.Pohodlně se v něm usazuje,skladatel poučeně notoval:!Á – Škoda!“.Což nebyl povzdech v češtině,ale označení automobilky v Mladé Boleslavi, která tato auta vyrábí.

Kolik času mají zahraniční interpreti průměrně k dispozici pro nástrojové rozcvičení před koncertem a kdy do Kroměříže přijíždějí?

Odpovím nejdřív na druhou část otázky.Přijíždějí zpravidla v předvečer koncertu /čili o den dřív/ a na zkoušení v koncertním sále jim musí stačit v nejlepším případě asi hodina,v nejhorsím čtvrt hodiny.Doba zkoušek /např.v Sněmovním sále zámku/ je značně omezená. Kupříkladu houslista Bisengaliev dorazil do Kroměříže ve čtvrtek v noci.Vyspal se v hotelu,ráno od 4 do 9 hodin si zahrál v zámku a večer před koncertem tamtéž s klavíristou J.Lenehanem zkoušeli ani ne půl hodiny.Čeští interpreti to mají někdy ještě těžší.Duu Doležal-Bartoň musela na rozehrání (po cestě z Prahy/ stačit čtvrt hodinka.Pak se uskutečnil vynikající koncert a následovala okamžitě cesta do Prahy.

Jak vypadala původní verze multimediálního projektu “Ohně” ,připravovaná k provedení v Podzámecké zahradě,jež se pro nepřízeň počasí neuskutečnila?

Protože mělo jít o premiéru,její přesnou podobu znali pouze její hlavní aktéři a jiným ji neprozrazovali.Akce se měla uskutečnit v prostore před zámek-pod zámeckým balkonem,vybíhající do zahrady/na něm bylo místo pro obecenstvo/.Promítací plátno by se pověsilo do výšky asi dvou metrů mezi stromy.Balet se světelnými efekty se měl odehrávat na trávníku prostorné louky s výraznou květinovou ornamentální výzdobou.Místo pro instrumentální a vokální složku bylo plánováno na přístupovou cestu směrem od nitra zahrady.Vše bylo k dispozici,včetně týmu osvětlovačů a zvukařů.Až na to počasí!Pršelo celé odpoledne.Nebylo možné v zahradě nic připravit a provést generální zkoušku.

Jak to bylo vůbec se zkoušením na “Ohně”? Společalo se až na generálku,nebo bylo naplánováno několik zkoušek?

Akce se připravovala dlouho.Předcházely jí několikrát návštěvy tvůrců v Kroměříži.Den před konáním měly být přístupové cesty k zámeckému balkónu uzavřeny a po poledni zde měly probíhat zkoušky tanečnicků,technického personálu a posléze hudebníků.Ale I tento den /v neděli/ si počasí pěkně zažertovalo.Zvedl se vítr,přišla bouřka s průtrží mračen,takže bylo nutné spolehnout až na nejzazší termín zkoušení-tj. na pondělí.Při profesionální zdatnosti účinkujících to ale nebyl žádný nepřekonatelný problém.

Byli diváci o něco podstatného z připravované show ošizeni, když došlo k jejímu přesunutí do vnitřních prostor zámku?

Domnívám se,že ne.Při výhodné členitosti Sally Terreny a výhledů do zahrady /ohně v exteriéru/nebylo nutné nic vypouštět Pouze se změnil úhel pohledu diváků a tomu autoři I účinkující hbitě přizpůsobili celý project.Zejména jeho baletní složku.Nebylo možné počítat se skupinovými a světelnými obrázky,zato vynikl při pohledu zblízka každý pohyb I mimika tanečnicků,takže převládla podoba I prvky výrazového tance nad prvky “scénického baletu”.Videoprojekce byla poněkud komornější vzhledem k menším rozměrům promítacího plátna.Hudba fixovaná partituroou,byla pochopitelně beze změn.

Proč jste zařadili na předvečer Forfestu do programu Hanzlíkovu komorní operu Endymio?Její hudba vychází hodně z barokních vzorů/s čímž se skladatel netají/ a obsah opery rovněž není nijak příliš “duchovní”.

Proto byla také opera provedena jaksí mimo skutečný rámec festivalu – v jeho předvečer.Ale s těmi barokními názvyky to dnes v stale ještě vládoucí atmosféře postmoderny není žádný velký prohřešek.Komponuje se s použitím kompozičních prostředků všech historických slohových období.Baroko není výjimkou.Naopak.Svědčí o tom I loňské provedení Zouharovy komorní opery Coronide /nejen v Kroměříži ale I v Brně,Praze,Ostravě/ Endymio má ke Kroměříži velmi úzký vztah.Hanzlík v myšlence komponovat novou hudbu na barokní operní text,dochovaný v kroměřížské zámecké knihovně,Zouhara předešel.Při představě finálního provedení díla u něho asi hrály velmi důležitou roli vizuální představy spojené s kroměřížským zámeckým prostředím – zejména s kouzelnou Sallou Terrenou.

Proč nezaznamenal koncert manželů Jelínkových větší účast publika zejména z řad studentů a pedagogů státní konzervatoře, když kontrabasista M.Jelínek je jedním z jejích absolventů a náleží dnes bezpochyby ke špičkovým kontrabasistům nejen české,nýbrž střeoevropské úrovni. ?

Nevíme.Snad v tom hrál důležitou roli fakt,že závěr školního robu byl “na spadnutí”.Umělecké školy většinou po postupových zkouškách a závěrečných poradách už zejí prázdnotou.Je to škoda.Jelínkovi jsou skutečně výjimečná manželská dvojice.Každý sám naprosto suverénní instrumentalista,společně – citliví komorní hráči

schopní upoutat posluchače širokým rejstříkem výrazových nuancí, což vyniklo právě ve zvoleném programu. Současná hudba je na tuto složku interpretace velice náročná.

Očekávali jste senzační úroveň Bisengalievova umění, když jste ho zvali k vystoupení na festivalu?

Ano – z jeho umělecké pověsti /laureát řady mezinárodních houslových soutěží, podpora jeho vystoupení Britskou radou ap./ a z nahrávek (CD, které nám spolu s nabídkou programu zaslal. Skutečnost ale předčila očekávání. Bisengaliev není pouze houslový virtuos svou oslnivou technikou, ale tvůrčím přístupem k realizaci interpretovaných děl přesvědčuje, že se řadí k interpretům typu D. Oistracha, Y. Menuhina, D. Kremmera a dalších, kteří svým osobitým podáním poznamenali podstatně sám vývoj houslové hry a interpretace jednotlivých stěžejních děl houslové literatury. Podobně jako D. Kremmer i Bisengaliev se orientuje na současnou hudbu, nevyjímaje ani autory zatím neznámé, jejichž dílo stojí neprávem v pozadí vzhledem ke svým nesporným uměleckým kvalitám.

Dáte i v příštích ročnících příležitost mladým autorům /jako letos sdružení Konvergence/, aby si mohli vyzkoušet působení svých skladeb v exklusivních prostorách zámku? Je to přece jen zkušenost, kterou nemohou přinést auly uměleckých škol.

Rádi bychom tuto možnost pro mladé skladatele či výtvarníky do budoucna zachovali, nebo vytvořili /v případě výtvarníků/. A překlenuli tak výrazný umělecký i životní předěl, jímž pro ně je přechod ze školního prostředí do běžné životní praxe. V tomto měli tvůrčí osobnosti minulých epoch. Výhodu, o kterou bychom pro ty dnešní neradi definitivně přišli. Ze svých zahraničních cest víme, že česká kultura je výraznou devizou národa – tak, jak je – bez ovlivňování zahraničními vzory – osobitá, původní, silná svou přirozeností. Škoda, že toho nedokážeme zatím velkoryse využít na “zahraničních trzích”. Aspoň v naší zemi tedy musíme udělat všechno pro to, aby mladí tvůrčí mohli v českých poměrech volně dýchat a v sebedůvěře tvořit, dokud si cenu našeho živého kulturního bohatství v dostatečné míře neuvědomí ti, kteří mají moc plně jí užít ve prospěch českého umění i národa vůbec.

Jak se zkoušel Martinů v “česko-americké koproduci”?

Kessnerovi si sehnali v přebohaté univerzitní knihovně v Los Angeles Martinů tři kompozice pro obsazení flétny, houslí a klavíru /cembala/ - Sonátu z r. 1936, Promenády a Madrigalovou sonátu. “Madrigalová” se na Forfestu už hrála /Musica Lyrica/, zvolili tedy první dvě skladby pro společnou interpretaci. Cvičily se odděleně. Ke společným zkouškám došlo až v Kroměříži v první půli forfestového týdne za plného festivalového provozu.

Jak to, že houslistka Zdenka Vaculovičová vystupuje pravidelně jen na Forfestu a na koncertech v zahraničí? Ne jinde na koncertech v ČR. Je to záměr?

Pravděpodobně ano. Vaculovičová se od počátku sedmdesátých let věnovala plně pedagogické a částečně kompoziční práci. Žila v Kroměříži – stranou kulturních center svůj poměrně velmi bohatý osobní život. Ke koncertní praxi se vrátila teprve v souvislosti s hudebně-organizační činností spojenou s realizací festivalu Forfest. Začínala s koncertní dráhou v letech, kdy jiní pomalu končí. V souladu s festivalem se specializovala na současnou hudbu. Začátky nebyly bez problémů. Dnes už má v oboru více než desetiletou praxi. Rozrostl se repertoár. Někteří skladatelé píší přímo pro ni.

Byly takové skladby i v jejím letošním sólovém recitálu?

Ano, hned dvě premiéry: Fantazie pro housle solo Karla Šimandla a pětidílná Symetrie slovenského skladatele Ilji Zeljenky – houslistce věnovaná.

Jak se rozvíjí spolupráce festivalu s nejbližšími sousedy ČR – Slovenskem, Polskem, Německem a Rakouskem?

Nejkratší je zatím s Polskem. Teprve letos byl poprvé zařazen do programu koncert sestavený pouze z polské hudby – autorský večer polského skladatele Krzysztofa Knittela.

Se Slovenskem festival spolupracuje úspěšně už celou řadu let. V souvislosti s Forfestem navštívily Kroměříž jak slovenské ansámby (např. soubor “Veni”), tak i sólisté / např.

violoncellista Jozef Lupták, varhaník Vladimír Michalko a další/. Skladby slovenských autorů jsou hrány pravidelně / včetně kompozic elektroakustických/. Velkou hudební událostí byla světová premiéra čtyřdílného varhanního cyklu “Exodus” významného slovenského skladatele a hudebního kritika Romana Bergera. Často zaznívá dílo Ilji Zeljenky. Letos se Forfestu také pracovně zúčastnila redaktorka Slovenského rozhlasu v Bratislavě Naděžda Lúčanská.

Rokousko zpočátku reprezentovala početná muzikantská rodina Polyzeidesových, která připravovala novinkové programy zejména ze současné rakouské a české tvorby. Velkým překvapením byl program avantgardního vídeňského varhanníka a skladatele Wolfganga Mitterera, rozvíjí se spolupráce se Svazem dolnorakouských skladatelů včele s Dr. K. A. Hueberem. Sólový recital čistě ze soudobých rakouských skladeb realizoval varhaník prof. Franz Haselböck.

A Německo? - Manželé Brautigam /violoncello a klavír/, velký specialista na současnou hudbu violoncellista F. Gauwerky, barytonista Guido Ebi, skladatel Matthias Drude – to je jen výčet několika jmen, která se už na Forfestu objevila a k nim přibudou v příštím ročníku jistě další.

Spolupracují s festivalem i studenti kroměřížské církevní konzervatoře, jako např. letos houslistka Marta Zaoralová /J. Ježek: Duo pro 2 housle/ nebo klavíristka Jarmila Havlínová /J. Grossmann: Oblouk/?

V posledních asi pěti letech se zapojují každoročně. A bylo to mnohdy v daleko větší míře než letos. – Flétnistka Lucie Valtrová, varhaníci Stanislav Haloda a Lukáš Bartoš, zpěvačky Veronika Freitová a Eva Polednová i další mají už za sebou první cenné festivalové zkušenosti. Spolupracovali i studenti a absolventi kroměřížské státní konzervatoře. Přidávají se i pedagogové- prof. Z. Mucha, M. Bubeníček, H. Čermáková, H. Ryšavá, K. Škop, I. Ryšavý...

Jaký je o festivalové dění zájem mezi představiteli Církve, různých denominací?

Letos poctil festival svou návštěvou olomoucký arcibiskup Mons. J. Graubner a už po několikáté pan biskup P. J. Hrdlička. Ten věnoval Forfestu přízeň už od jeho raných počátků. Zejména při realizaci festivalového kolokvia už po několik let významně pomáhá pan farář evangelické českobratrské církve v Kroměříži Mgr. I. Ryšavý s celou svojí rodinou. Forfestu se také zúčastnili – nynější děkan teologické fakulty Olomoucké university P. P. Ambros, z krélovéhradeckého biskupství P. J. Socha, letos P. Altrichter.

Forfest je festival prezentující umění duchovní orientace. Staráte se i o kvalitní ně bohoslužeb uměleckou formou? To by přece měla být jedna z hlavních “forfestových” starostí.

Pojímáme duchovní zaměření umělecké tvorby v nejširším možném záběru, aniž preferujeme krajnosti: tj. na jedné straně pouze umění pro použití v liturgii a na druhé názor, že vlastně každá lidská umělecká tvorba je plodem lidského ducha a je tudíž “duchovní”. Snažíme se vyhnout komerci, tvorbě, která má čistě zábavný účel, bezduchým spekulacím, křičí... .

Občas uvádíte hudbu v provedení i přímo při katolických bohoslužbách. Budete v tom pokračovat, rozšiřovat tuto činnost nebo od ní hodláte ustoupit?

Chceme v ní pokračovat. Bohoslužba je výrazem díky Bohu za život – za jeho zrod, udržování, posilu i směřování do věčnosti. Měla by být také malým vzorkem pospolitosti, k níž kěz by se lidstvu v budoucnosti podařilo dospět. Měla by nabývat stále krásnějších a ušlechtlejších forem, aby poklad, jakým je pro lidstvo Eucharistie, byl zahrnut tou nejcitlivější péčí člověka, výrazem Božího Ducha v lidské duši a těle – uměním.

V posledních dvou letech jste začali s realizací půlautorských večerů / s názvem “autorské profily”/ zejména pro české komponisty. Co vás k tomu vedlo a podle jakého “ klíče” při výběru dvojic postupujete?

Při autorských půlprogramech se může vystřídat víc autorů a po určitém /ne příliš dlouhém/ časovém údobí mohou přijít “opět na řadu”. Nejde o jakýsi hudební ekvivalent retrospektivních výstav v oborech výtvarného u autorů by měly přinášet vždy jejich novou komorní a vokální tvorbu a ta u žijících není přece uzavřená. Dvojice si sebe navzájem většinou vyberou. Jindy výběr nechají na nás a pak volíme podle některých souvztažných prvků v tvorbě.

Celovečerní autorské koncerty cizinců naopak znamenají, že nepočítáte už s jejich opakováním?

U zahraničních skladatelů bývá obvykle těsnější vazba na interpreta nebo interprety /viz Stern-Musica Gaudeans, Pärt – Süddeutsche Motettenchor Würzburg.../. Shodná nabídka obou /autora i interpretů/ festivalu nebývá tak častá. Fakticky je to šťastná výjimka, které můžeme okamžitě využít, nepřehlédneme-li ji.

Ptají se vás lidé na otázku “ míry duchovnosti” v umění, jejího stanovení, její existence, jakési definice duchovnosti?

Ptají. A často. K této otázce se vyslovovaly hned první ročníky kolokvií. Je těžká a zůstala dosud nezodpovězena.

Jaký vztah k duchovnu mohou mít bicí nástroje rozeznívané ženou – viz koncert Japonky Mutsuko Aizawa na letošním ročníku festivalu?

Bicí jsou jedním z nejstarších bohoslužebných nástrojů lidstva / ne-li nejstarším vůbec/. Pod rukama mužů se často v historii změnily v nástroje spojené s bojovými /válečnými/ účely. Pod rukama mírumilovně, přívětivě, mile a přitom velmi silně Mutsuko se stávají nástroji radostné hry i strhujícího nadšení životem, zpěvem o vzájemné blízkosti lidí. A to je služba Bohu.

Konference zařazená na letošek se stane pravidelnou součástí festivalu nebo byla výjimkou?

Zůstaneme pravděpodobně dál u konání kolokvií jedenkrát za dva roky pokud si praxe nevyžádá jinou formu “teoretické “ části Forfestu.

Forfest 2002 byl ve znamení “hostů” –hostujících interpretů, autorů, myšlenek. Tomáš Ondrušek v koncertě Aizawy, Josef Adamík při vystoupení dua – Doležel-Bartoň, Michaela Slavíková a prof. Martin Vojtíšek na koncertě Alienoru, K. Šimandl a D. Matthews na houslovém recitálu Vaculovičové, P. Altrichter na vernisáži výstavy grafik J. Jemelky, J. Matys na odpoledním vystoupení manželů Jelínkových, Petr Baran při Vaculovičově výtvarném projektu v Květné zahradě, ba dokonce “Jan Dismas Zelenka” v přídavku programu závěrečného koncertu sboru Gaudium Pragense. Byl v tom záměr nebo náhoda?

Bylo to skutečně přání. Naše. Tajně jsme si přáli, aby každý z účinkujících přivedl na festival ještě někoho, na kom mu hodně záleží, koho má rád, jehož si váží. Třeba z daleka, třeba i přes bariéry času. A to tajné přání se nám letos splnilo.

K nejzajímavějším částem letošního ročníku přiřazují dvě z prvních přednášek conference.- “Hudba jako vrcholový prožitek” Mgr. Ivana Ryšavého a “Česká hudební emigrace 20. století” Mgr. Ludmily Vrkočové. Připadá mi užitečné obohacovat festival takovými pohledy. Také střídání hudebních a výtvarných akcí s mluveným slovem mi připadá mnohem zajímavější než pouhé pravidelné řazení koncertů a několik výstav probíhajících v čase celého týdne. Zachová se tato dobrá zkušenost z letoška i do příštích let?

Ano, chceme ji zachovat. Letošní organizační podoba Forfestu byla mnohem náročnější než dřív. Program na sebe zejména v první půli týdne navazoval bez většího přerušení od desíti hodin dopoledne až do půlnoci. Ale ti, co ho sledovali jako celek, byli spokojenější. Ti náročnější na výběr měli možnost vybírat z pestřejší nabídky. Projevilo se to sympaticky i na návštěvnosti.

Připravujete pro příští ročník nějaké zásadní změny v koncepci festivalu? Letošní zásahy byly dost podstatné.

Vyplýnuly nějak samozřejmě z předchozího směřování. Nepovažujeme je za zásadní. I do příštích let počítáme jen s dílčími úpravami.

Nemáte pocit, že “tradičně “ pojaté koncerty /viz Vox Iuvenalis, duo Doležel-Bartoň, duo Jelínkových/ byly trochu ve stínu posluchačského zájmu oproti akcím experimentálněji pojatým?

Nedomníváme se, že by tomu bylo tak. Skutečná hodnota se prosadí bez vedlejších zdobností nebo nápadnosti. Jmenované koncerty patřily k nejkvalitnějším. Pozornost diváků není měřítkem jejich úspěšnosti a hodnoty. Nezapomeňte, že festival je živá akce v živém uměleckém i lidském prostředí. Její působnost sahá daleko nad rámec jejího /faktického/ časového průběhu. Ten nashromáždí materiál k dalšímu postupnému zpracovávání. Festival pro nás ani pro další své aktéry závěrečným akordem poslední skladby nekončí. Nejde vlastně o jednotlivé uzavřené ročníky, ale o souvislou akci, která permanentně pokračuje už od květnových dnů r. 1990 a nezastavila se ani teď. Jen trochu mění svou tvářnost.